

A 18.627.

ENSV R. Kirjandusmuuseum
Et. 12. 190
RAAMATUKOGU
425493

AKÜ UUDISTEATEID

AUTORIKAITSE ÜHING — TALLINN
KUNSTIHOONE (VABADUSPL.) POSTK. 160
TELEFON 456-43. POSTI JOOKS. ARVE 152

OMA KIRJASTUS 1936 [24]

Ilmus hulk uusi näidendeid.

**Näidendite kirjastamine koondumas
Autorikaitse Ühingu kätte.**

AKÜ noodid võrratult odavad.

Autorikaitse Ühing, kuhu koondunud kõik eesti tunnustatud ja nimekamad näitekirjanikud eranditult, selleks, et tõsta meie näitelavade repertuaari taset ja kindlustada tarvitajaile menukate ja rahvapäraste näidendite saamist odavalt ja soodsail tingimusil, asutas 1394. aasta sügisel uue näidendite laenukogu. See on lühikese aja jooksul uute algupäraste näidendite rikkuse ja rikkaliku valiku poolest kujunenud suurimaks näidendite laenukoguks Eestis.

AKÜ näidendite laenukogu on lühikese aja jooksul kogu kodumaal võitnud üldise populaarsuse, laenutades näidendeid nii tutvumiseks kui ka mängimiseks eriti soodsail tingimusil, mille tõttu enamus tarvitajaskonnast koondunud AKÜ näidendite laenukogu ümber.

Lisaks varem ilmunud ja seni suure menu osaliseks saanud algupäranditele hankis Autorikaitse Ühing meie tuntud kirjanikelt kirjastamiseks käesoleval aastal rohke arvu rahvapärasteid ja edukat ettekandmist võimaldavaid näidendeid, mis ühtlasi ka omalt kunstiväärtuselt kuuluvad meie näitekirjanduse kvalifitseeritud tasemele.

AKÜ uus näidendite laenukogu tegutsedes lähtub põhimõttest, et iga näitelava vajaliku näidendi peaks saama ilma vahetalitajata otse autorilt — Autorikaitse Ühingust — kuna näidendi vahetu edasilaenutamine ilma omakasu taot-

leva vahetalitajata on näitekirjanduse levitamisel ideaalsemaks korralduseks.

Eestis puudus kahjuks nii tarvitajaskonnale kui ka näitekirjanikele selline korraldus seni täielikult. Nüüd on see saanud teoks AKÜ näidendite laenukogu asutamise, mille ümber koondunud kooperatiivsel alusel kõik eesti näitekirjanikud peaaegu eranditult.

AKÜ-sse kuuluvad meie järgmised lavakirjanikud: A. Adson, M. Aitsam, A. Antson, K. A. Hindrey, E. Hubel-Metsanurk, J. Jaik, R. Janno, Aino Kallas, B. Kangermann-Luide, Koel-Rahula, A. Kitzberg (pärijate kaudu), J. Kärner, A. Mälk, E. Nukk, J. Oengoro, E. Ploom (Elmo Ellor), H. Raudsepp, A. Sepp, A. Särev, A. Tamman (pärijate kaudu), A. Teppan, V. Vent, E. Vilde (pärijate kaudu), H. Visnapuu j. t.

On küllaldaselt põhjust ennustada, et AKÜ näidendite laenukogu kujuneb juba lähemal ajal ainukeks nimekate näitekirjanike uute näidendite laenukogu kogu Eestis. Seda kindlustab omakorda asjaolu, et tarvitajaskond rõõmustaval määral näib hindavat juba nüüd neid paremusi ja soodustusi, mida pakub AKÜ laenukogu. Üldiselt on uute algupäraste näidendite kirjastamine juba nüüd koondunud Autorikaitse Ühingu kätte peaaegu täielikult. Peale selle AKÜ-l on Eestis ainuõigus näidendite tõlkimiseks, levitamiseks ja ettekande lubade andmiseks.

Paremate välismaa näidendite tõlkimise ja mängimiseks laenutamise õigust kavatseb AKÜ edaspidi ise kasutada võimalikult agarasti, ilma et seda loovutaks mõnele teisele Eestis tegutsevale laenukogule. Seegi asjaolu tagab, et tarvitajaskonnale avaneb näidendite valikuks edaspidi kõige laialdasem võimalus AKÜ kogust.

Üldiselt võite laenata AKÜ näidendite laenukogust uusi väärtuslikke algupäraseid lavateoseid juba nüüd palju soodsamail tingimasil kui kusagilt mujalt.

Meie laenukogu täieneb järjekindlalt laenatavate uudisnäidenditega. Kuna AKÜ ümber koondunud näitekirjanikud edaspidi mängimiseks laenutavad välja oma uusi ja paremaid näidendeid ainult Autorikaitse Ühingu kaudu, siis oleme uudisteoste rohkuse ja hääde näidendite valiku poolest väljaspool võistlust.

Möödunud sügisel ja talvel ilmusid AKÜ väljaandel järgmised uued algupärandid: A. Antsoni „Muretute ülemlaul“, T. Braksi „Tantsuproffessor“, A. Mälgu „Mees merelt“, Rahula „Randvee ja Mäe“, A. Antsoni „Tšempionaat“, A. Sepa „Viimane Mühlheim“ ja E. Voitki „Laternasüütaja tütar“.

Kolm neist: T. Braksi „Tantsuproffessor”, A. Mälgu „Mees merelt” ja A. Antsoni „Muretute ülem-laul” on seni saavutanud meie oludes otse erakordse menukuse. Kõike neid kolme on seni mängitud juba üle 200 korra, T. Braksi „Tantsuproffessorit” kogu ni üle 300 korra.

Käesoleval kevadel ja kevadtalvel ilmusid AKÜ kirjastusel järgmised uued algupäraseid näidendid:

Tõnis Braks:

„Võsavennad“

Külakomöödia 4 vaatuses. Tegelasi — 9; neist nais-tegelasi 4, meestegelasi 5. Tegevus areneb esimeses vaatuses heinamaal, teistes vaatustes talu õues.

Selle näidendiga pakub autor tükikese külaelu ki-bedal heinatöö ajal. Lepiku talus tuntakse suurt puu-dust töökätest. Vaja oleks hädasti võõrast tööjõudu, aga taluteenijate palgad on kõrged ja peremees-pere-naine ihnsad inimesed. Nende ideeks on, et kui saaks kätte mõne Petseri venelase või mõne pooltobeda ini-mese, kes lepiks odava palgaga.

Samal ajal aga, kui Lepiku rahvas murrab tööd ja arutleb oma mureprobleeme, suvitab läheduses kaks linnameest, keda külarahvas ristinud võsavendadeks, kuna nad vedelevad ja päevituvad päev-päeva kõrval võsas ja vahivad taevapilvi. Selline vedelemispõlv läheb viimaks võsavendadele enestelgi igavaks. Nad igatsevad seiklusi ja seiklused ei jäägi tulemata. Me-hed, hüüdnimega Timo ja Simo on tutvunud jaanitulel Lepiku talutütardega ja ei suuda neid unustada. Ka Minnile ja Maiele (Lepiku talutütred) on jäänud linnameestest hea mälestus. Kõik eeldused küla-romaaniks on nii olemas. Timo ja Simo hüilivad Lepiku heinamaale ootama heinaliste kojuminekut. Nad koh-tavadki siin oma neide, aga ühtlasi kuulevad, et sõb-rustamine nendega on seotud riisikoga: Lepiku pere-meis on mees, kes ei salli linnamehi silmaotsaski, ähvardab anda kaikaga otsekohe vastu koonu.

Võsavendadel on hea nõu kallis. Nad lähevad Lepiku tallu — üks petserlasena, teine pooltobedana, ja kukuvad seal päevilistena tööle. Endastmõistetavalt arenevad nüüd ka armuasjad peretütardega, aga käu-geltki mitte nagu „lepse reega”. Taluteenija Anu armub Timosse ja seetõttu juhtub palju koomilisi vahejuhtu-meid. Seda rohkem, et mängus on ka Anu ammune kavaleer, vana sõdur Oraspere Ott. Võsavendadel on

raskusi õnneranda tüürimisega, aga nad jäävad ustavalt võitlusrindele, kosudes kehaliselt ja ka hingeliselt tusedas talutöös. See ongi positiivsemad jooni, mida autor ses külakomöödias tahab alla kriipsutada, et ära vedele võsas, kui kodupind ootab ülesharivaid töökäsi, sest töös ja maas peitub inimese ülim õnn.

„Võsavendades“ autor on annud rea lopsakaid tüüpe, kelle sõnad ja teod usutavad ja psühholoogiliselt põhjendatud. Lavapilte on vaid kaks, mis hõlbustab tüki ettekandmist väikelavadel, kus sama autorilt varem ilmunud külakomöödia „Tantsuproffessor“ saavutas harukordselt suure menu ja kus kõnesolev uus komöödia „Võsavennad“, kui kirjanduslikult tihedam ja õnnestunud tüüpidega rahvatükk, algab kindlasti sama hoogsat või hoogsamatki võidukäiku.

A. Teppan:

„Parun süütepommiga“

Komöödia kolmes vaatuses. Tegelasi — 11, neist tähtsamad: 6 meest ja 2 naist, kuna teistel on pisiosad. Lava: taluõu.

A. Teppani uues näidendis käsitatakse aasta-sadu kestnud vaenu saksa mõisnikuseisuse ja eestlaste vahel, mis ei ole vaibunud veel nüüdki. Landesvehri äraandlik osa meie vabadussõja ajal ühelt poolt, ja mõisate võõrandamine — teiselt poolt, on valanud uut õli tulle. Suur osa mõisnike põgenes ühes Landesvehriga Saksamaale ja hauduvad kättemaksu plaane. Alatasa räägitakse „tungist Itta“. Meie inimesed on muutunud umbusklikeks ja ei usalda enam ühtegi sakslast, kuigi mitte kõik ei ole meie vastu vaenulikud.

See olukord on võetud aluseks kõnealuse näidendi sündmustiku ülesehitusele. Vana parun Konrad von Papenheim on põgenenud ühes teistega Saksamaale. Tema poeg Ulrich jäi aga siia ja võttis vastu oma isa mõisast krundi, mida hakkas pidama koos tädi Hedvigiga. Ulrich on vabameelne inimene ja ei poolda „viha ja kättemaksu poliitikat“, vaid unistab sõbraliikust koostööst eestlastega. Tädi Hedvig on aga tüüpiline „omaaja laps“ ja püüab kõik teha, et Ulrichi „õigesse suunda“ juhtida. See ei anna tagajärgi. Ja kui selgub, et Ulrichil on tekkinud vahekord sakste verivaenlase — vabadussõjast osavõtnud ja autasuks mõisasüdame saanud kindral Lillemaa tütreaga, siis

Hedvigi kannatusel on piir. Ta kutsub telegraafi teel Saksamaalt kohale vana paruni, kuna „hädaoht suur”. Vana parun tuleb.

Hedvig valmistub teda pidulikult vastu võtma. Kuid kindral Lillemaa vahelesegamisel ja külapoiste tembutusel lõpeb vastuvõtu protseduur väga skandaalselt — paruni nöökamisega, kes sellest väga haavub. Ja kuna ka kindral Lillemaa ei või sallida, et tema tütar sõbrustab Ulrichiga, siis vastolu aina süveneb. Kuid noored ei paendu, vaid tahavad oma tahtmise järele elada.

Vana parun, nähes et Ulrichi meelt ei saa muuta, vihastub ja otsustab ära sõita. Kaasa tahab minna ka Hedvig. Enne ärasõitu otsustatakse aga kindral Lillemaale, keda peetakse kõigis süüdi, kätte tasuda. Selleks palgatakse sakste sõbralik talumees Jaak, kes näidendi kestel saab küllalt vintsutada ja satub ikka ühest hädast teise, kuid meelt ei muuda. Nüüd aga toob antud süütepommi tagasi, kuna tema südame-tunnistus ei luba kindrali maja süüdata. Asi tuleb avalikuks ja blameerituna lahkub parun ühes õega Eestist ning näidend lõpeb kindral Lillemaa isamaaliste hüüdsõnadega.

Isamaalisi väljendusi leidub näidendis ka mujal, mille tõttu see tohiks olla kohane hääks propagandatükiks, eriti Vabaduspühal, kuna ta käsitab eestlaste ja Landesvehri vahekorda.

Kuid mitte propaganda-tükina ei ole see näidend mõeldud, vaid esijoones kunstiväärtusliku lavateosena. Ja sellisena evib ta küllalt väärtusi, mis peaksid tähelepanu äratama. Kõigepealt — näidend on lavaline ja väga tegevusrikas. Kujud on elulised ja tarviliku hingelise soojusega edasi antud, mis sunnib vaatajaid kaasa elama ja tundma.

Küllaldaselt leidub ka koomilisi olukordi ja nalja. Kuid nali ei ole labane, vaid sagedasti tugeva irooniaga vürtsitatud.

Selgelt joonistatud tüüpilised karakterkujud (nagu parunipreili, vana parun, kindral jt.) aitavad oma erinevate iseloomudega koomiliste situatsioonide mõju aina suurendada.

Tegevus areneb kiire tõusuga ja peaks vaatajad hoidma alalises pinevuses.

Lihtne lavaseadeldis võimaldab seda näidendit lavastada igal pool.

„Viimne Mühlheim“

Näidend neljas vaatuses. Tegelasi 7 (mehi 3, naisi 4).

„Viimse Mühlheimi“ tegevustik areneb kirikumõisas ning käsitab päämiselt armastusprobleemi, kus juures aga sündmustiku tagaplaaniks on saksa-soost pastoriproua viimased heitlused oma vaadete eest. Tähendatud kirikumõisas on valitsenud saksa vaim sajandist sajandisse, kuna isa on põlvest põlve oma õpetajaameti pärandanud edasi pojale. Viimaks on aga Mühlheimide suguvõssa jäänud viimse Mühlheimina naine; ta abiellub eestlasest usuteadlasega, kes pääle muu kirjanik. Tekib kahe ilmavaate kokupõrge: kuigi usklik kasvatus ja tõekspidamine ei lase 25 aastat kestnud abielus ilmnedä erilisi lahkhelisid, siiski on mees ja naine jäänud hingeliselt teineteisele võõraks. Alles siis, kui mõlemi poeg tuleb ülikooli lõpetanud usuteadlasena oma isa juure prooviaastat pidama ja toob kaasa oma pruudi, tekib seda raskem perekonnaelu katastroof. Selgub, et mitte armastus noormehe vastu pole viimase pruuti toonud üksikusse kirikumõisa maale, vaid hoopis huvi oma peigmehe isa vastu, kelle romaanidest kirjandushuviline noor naine on leidnud mõndagi paeluvat. Samal ajal leiab isa, et tema poja pruudis on isik, kes mõistab teda ning saab aru sellest, mida tema 25 aastat oma teostes on igatsenud. Nüüd viimane Mühlheim hakkab aimama, et tema aeg on läbi, temast minnakse mööda, otsekui oleks ta paljas õhk. Seda ei luba aga tema iseteadvus, sest sajandeid on Mühlheimid uhkelt ja kellegagi arvestamata elanud vanas kirikumõisas. Tekkinud olukord viib meeleteitele viimse Mühlheimi, kuni ta paljastab oma haiglase poja ees selle isa suhted tema noore naisega. Tekib raske katastroof.

Käesolev teos on peamiselt psühholoogiline. Ta ei taotle mingisuguseid moraalitsevaid sihte, ei taha ka kedagi ega midagi arvustada, vaid käsitab objektiivselt inimlikku traagikat. Teose viimases vaatuses, mis tundub vaikusena pärast rasket tormi, selgubki, et vaatamata kõigile vapustavatele sündmustele eelmistes vaatuses pole ometi keegi tegelikult süüdlane.

„Viimne Mühlheim“ on veenvalt ja tihedalt kirjutatud. Siin on hoidutud liigsetest targutustest ning venivusest, millele seltsib dramaatiline pinge, mis üha kasvab.

„Viimses Mühlheimis” on päätegelasi ainult 4, kaks meest ja kaks naist. Pääle selle veel kõrvaltegelasi 3. (Dekoratsioonid on ainult kaks.) Seetõttu on „Viimne Mühlheim” kergesti lavastatav ka maalavadel, kus tahetakse ette kanda midagi tõsisemat ja kunstiliselt väärikamat. Oieti ongi autor kirjutanud „Viimse Mühlheimi” selleks, et anda ka meie väikelavadele võimalust pakkuda oma publikule kergesisuliste naljamängude vahel midagi tusedamat.

E. J. Voitk:

„Valga langes“

(„Valga võideti tagasi.”)

Autorikaitse Ühingu kirjastusel ilmus hiljuti uus vabadussõda käsitav näidend: E. J. Voitki draama 3 pildis — „Valga langes”. Näidend on sündmustikult üks põnevamaist ja huvitavamaist, mis meil üldse kirjutatud vabadussõja üle ja kuna „Valga langes” lavaliselt sobib ettekandmiseks väiksematelgi maalavadel, on see juba seni saavutanud tähelepanudav menukuse. Autor on ses teoses tabavalt haaranud meie vabadussõja tulipunkte: meeste kogunemist, korraldamattust, reetlikkust ja leppimist olukorraga ning hiljem korduvalt tõusvat vaimustust ja võidukust. Kogu selles vabadussõja alguse puhul valitsevas kaootilises miljöös tõusevad aga mitmed isamaalased teistest peajagu kõrgemale ja haarates raudse kindlusega korra ja relvade järele, teostavadki vastupanu ning hiljem võidu. Nende tegevuse vastukajana tekib ka tagalas, meie rahvas eneses suur murrang, mil-line areneb vabadussõja lõpul oma haripunktini ja saab suurele rahvuslikule võidule toeks. Näidend lõpeb Paju lahingu ja Valga tagasivõitmisega. Ses näidendis esmakordselt on antud pilt ühest meie vapramast vabadussõjalasest, kellel suured teened meie vabadussõja võidukas arengus, kuid kes ise lõpuks langes Paju lahingus.

E. J. Voitki „Valga langes” on ühiskondlikke probleeme käsitav draama, mis eriti sobiv ettekandmiseks riiklikudel pühadel (Võidupühal, Vabariigi aastapäeval) ja mille järele juba ammu on tuntud suurt tarvet meie lavadel.

Dekoratsiooni lihtsuse (tegevus areneb lihtsas sepikojas ja talutoas) ja vähese tegelaste arvu tõttu (tegelasi 9, neist mehi 7, naisi 2) on „Valga langes” sobiv ettekandmiseks ka väiksematelgi maalavadel.

E. J. Voitki:

„Laternasüütaja tütar“

Näidend kolmes vaatuses. Tegelasi — 11, neist naistegelasi — 6, meestegelasi — 5.

Evald J. Voitki „Laternasüütaja tütar“ on moodne tänapäeva komöödia, milles autor annab läbilõike meie kasvava nooruse ja üliõpilaskonna huviringkonnast ja eluvõitlusest. Autor on käsitanud valitud ainet suure armastuse ja soojusega, mille tõttu näidendi tegelaskujud elavad ja karakteristlikud. Juba teose lugemisel kerkib elava kujuna meie silmi ette vana laternasüütaja ja ta tütar Ellen. Viimane on üks positiivsemaid naistüüpidest meie näitekirjanduses.

Samavõrra elujaatavalt positiivne ja huvitav on teose teinegi peategelane — edumeelne rahvuslikke positsioone kaitsev üliõpilane Robi Hallivee, „Katussekambrite armee“ liige, üks sellest kasvavast generatsioonist, kes võimeline ülesehitama uut Eestit, kus tähtsamaks juhtmõtteks: „Töö teeb meid vabaks“. Seni pole seda laadi üliõpilastüüpe meie näitekirjanduses peaaegu üldse käsitatud.

Üldse on E. J. Voitki „Laternasüütaja tütar“, meie näitekirjanduses ainelaadilt täiesti uudne. Selles teoses kõigi muu kõrval on tõstetud esile balti aadli päevapoliitilisi probleeme ja paljastatud senini üsna kahe silma vahele jäetud saksluse võitlustaktika. Samuti on siin üsna tabavalt naeruvääristatud eestlaslikku sabaliputamist võõrastele — tuhatkunstniku Keusi isikus. „Laternasüütaja tütre“ sündmustiku teeb üsna keerukaks ja huvitavaks vana Stradivaari viiuli avastamislugu.

Kogu teost läbib mõõdukas romantiline toon ja näidend peaks olema vastuvõetav nõudlikumalegi teatrisõbrale. Meeleolurikka käsitluse, tegelaste vähesuse ja lihtsa lavalise seadluse tõttu võib „Laternasüütaja tütar“ kujuneda lõõtkükiks meie väikelavadel.

Elmo Ellor:

„Naismetsavaht“

Meie maa- ja väikelavadel hea poolehoidu võitnud autori, Elmo Ellori uus näidend „Metsavahti tütar“ viib meid kaugete tagametsade vaiksesse rahusse. Vana hõbepäine metsavaht koos oma eluseltsi-

lise näevad oma elu ainukest eesmärki tütre Pärja kasvatamises ja ellu aitamises. Nakatatud ajavaimust — püütakse Pärjalegi paremat haridust anda. Ent kool võõrsil nõuab palju raha. Rohkem kui metsavahi amet annab.

Ja nii satub õiglane, aus vanakene teele, mis sunnib teda oma kohuseid unustama. Ta ei keela salaküttimist, mida toimetab end Pärja „peigmeheks” nimetav rikutud tudeng, müües kitsed edasi sahkerdajale juudile. Metsavahil on raske tudengi ja selle kamba käest pääseda, sest kui ta enam ei nõustuks nende musta tegevusega — ähvardatakse kaevata tema peale ja ta kaotaks metsavahi koha, oma ainukese leivateenimise võimaluse, kuhu tudeng loodab oma abimeest sokutada, ise metsateadlasena unistades samas metskonnas metsaülemale kohast. Süvendades kuritarvitusi metsas, loodetakse seda võimalikuks teha.

Pärja kojutulles hakkavad olukorrad selguma. Pärja mõistab varsti, et tudengi armastus tema vastu on vaid hoolimatu kirg „nägusa näolapiga plika” sihis ja et isa on tema pärast kurjale teele avatletud. Ta haarab ise püssi selga ja tema ning ta lapsepõlve sõbra — Endeli abiga avastatakse tõelised kurjategijad. Metsaülem nimetab Pärja metsavahiks, kes selle ameti edasi annab oma tulevasele mehele Endelile.

Näidend on hoopis iselaadne meil praegu valitsevas maalavade näitekirjanduses. Nii vaimult kui tüüpidelt. Põhiolemuselt optimistlik, teojulge ja elurõõmus, looritatud kauge metsataguse rahva puhta otsekohesuse, elulihtsuse ja iluarmastusega. Tegelasena esineb rida mitmesuguseid erinevaid, selgelt antud tüüpe. Näidendis on rohkelt huumorit, laulu ja hoogsat tegevust. Lavaseadeldis lihtne.

„Metsavahi tütar” on maalavadele sama tere tulnud nagu Elmo Ellori kõikjal mängitud „Agu tuleb” ja „Maarahva lunastamine.”

Näidend ilmub juuni keskel.

A. Sepp:

„Päikese poole“

Näidend 3 vaatuses. Tegelasi — 15, neist nais- tegelasi 4, meestegelasi 11.

„Päikese poole” areneb väga mitmekesises ja vahelduvas miljöös. Ta esimene vaatus käsitab peamiselt armastusprobleemi, kusjuures sellele probleemile lisaneb mure oma laste saatuse pärast. Siin

see mure avaldub omapäraselt: kasuisa ning selle sõber-vanapoiss püüavad kõik teha, et noorele, kogemematule tütarlapsele näidata esimese armastuse kaarisid. Teises ja kolmandas vaatuses kerkib armastusprobleemi kõrvale meie akuutsem ja elulisem probleem: maaküsimus. „Kes maad ei armasta, seda ei armasta ka maa; kes aga armastavad maad, need tulevad tuua maa juurde” — see on kogu probleem kokkuvõetult ühte lausesse.

Esimene vaatus areneb agulis väikeses puuvilja kaupluses, teised kaks vaatust maal talu õuel. Seega dekoratsioone ainult kaks ja needki lihtsad. Tege- lasteks on näidendis: maakordnik, kaitseliitlane, aednik, taluperemehed, nende tütre-pojad, raamatukaupmees — seega kõik elulähedased tüübid ning kõik nad annavad näitlejaile häid mängu-võimalusi.

Kohe, kui autoril valmis „Päikese poole” käsikiri, võttis Viljandi „Ugala” selle enda repertuaari, kus see saavutas suure menu. Veel enne, kui „Päikese poole” sai minna trükki, Tallinna Töölisteatri näitejuht küsis autorilt luba võtta näidendit 1936. aasta sügisesse mängukavva. Teose kohta annavad parima ja erapooletuma hinnangu väljavõtted arvustustest („Ugala” esietenduse puhul).

V. Mettus kirjutab „Päevalehes” nr. 90 — 1936. a. muuseas: „Päikese poole” laseb end vaadata väga meeleldi, meelsamini kui nii mõnegi „tunnustatud” autori teosed. „Päikese poole” jälgid algusest lõpuni lakkamatu huviga. A. Sepp oskab muide kirjutada huvitavalt, luua keni tüüpe ja tekstina häid „ettekäandeid mänguks” näitlejaile. Ka tema armastajad pole nii paberlikud, millistena nad harilikult esinevad meie näitekirjanduses. Oma näidendis A. Sepp annab meile lihtsaid inimesi, kes ei pretendeeri tulevargitsevale vaimukusele, vaid kõnelevad umbes ja kohati ka päriselt nii, nagu kõneldakse igapäevases elus. Selles suhtes on õnnestunud vana Alamäe peremees — täis jonni ja armastust oma maalapikese vastu, aednik Till — oma hingelaadilt veidi ärkamisaegne raamatukaupmehest frankofiil Adamson, iseäranis aga näidendi luiskamid Jaan Katel ja Mihhail Sõgel, kellest esimene põeb „Kaukaasuse-maaniat”, kuna teine ikka ei saa päriselt sellest toibuda, et ta kord olnud madrus ja kes siis meenutades oma osalt olnud (ja kindlasti suuremalt jaolt olematut) minevikku katsuvad üksteist luiskamisega üle trumbata, mida suur lust kuulda. Hästi

joonistatud on ka talitaja Mari ja pisiosadest — ehitusmeister, karjaplika ning ostja."

„Uus Eesti" nr .89 — 1936 a. kirjutab: „Päikese poole" võib pidada täiesti kordaläinuks. Siin põrkavad teravalt kokku vanade ja noorte vaated elulisele armastusele ja armastusele maa kodukoha vastu. Näidendi põhiprobleemi motoks on: maale jäägu kindlasti see, kes maad armastab, kuid ärgu sunnitagu jääma maale seda, kellele see ei meeldi. Rohke huumor on segatud dramaatiliste stseenidega. Seda kõike aitab elustada tüüpiderohkus."

Ajakiri „Teater" nr. 4 — 1936. a., kirjutab: „Laupäeval, 28. märtsil, tuli „Ugalas" esietendusele Arnold Sepa uus algupärane näidend „Päikese poole", mis haarab väga mitmekesiseid probleeme. Domineerivaks on näidendis siiski armastusprobleem, millega A. Sepp üldse armastab kõige enam tegeleda. Teiseks silmapaistvaks ideeks näidendis on maaprobleem. Lavastuses on teravmeelset ja tabavat huumorit, samuti aga ka traagikat. Esietendusel võttis publik uudisteose väga soojalt vastu, samuti sai ta nii kohalikes kui ka Tallinna lehtedes kiitvaid hinnanguid. „Päikese poole" loetakse üheks parimaks sellelaadiliseks lavateoseks meie viimaste aastate lavaliteratuuris."

„Sakalas" nr. 35 — 1936 a., kirjutab „L." muu hulgas: „Päikese poole" on sisult kui ülesehituselt korralik ja meeldiv lavateos. Teda võib kindlasti pidada paremaks paljudest samalaadilistest näidenditest, mis meil viimaste aastate jooksul loodud. Tema suurimaks plussiks jääb kahtlemata see, et temas esineb palju elulähidasi tüüpe. Need teevadki näidendi otsast lõpuni huvitavaks, köidavad vaatleja tähelepanu ja sunnivad elama kaasa...

Arvustused kõnelevad siin küllalt selget keelit. „Päikese poole" on kokkuvõttes näidend, kus saab naerda pisarateni, samal ajal aga teise vaatusel lõpul ja kolmandas vaatuses on dramaatilist pinget ja traagikat sedavõrd, et see omakord võtab silmi pisarad — seekord mitte naerupisaraid. „Päikese poole" sisaldab huumorit ja traagikat — see näidend on vastuvõetav igasugusele päältvaatajale — sellele, kes armastab nalja kui ka sellele, kes ootab lavalt tõsisemat. See kõik kindlustab näidendile suure menu.

Maalavadele ei valmista „Päikese poole" ettekandmine mingisuguseid raskusi.

„Päikese poole" ilmub 15. juuniks k. a.

„Võitlejad kodu eest“

Tegelasi 16, neist mehi — 13, naisi — 3.

Tegevus areneb vabadussõja ajal, kus juures tegelased kuuluvad nende „tundmatute šangarite“ hulka, kes moodustasid rõhuva enamuse meie vabadusvõitlejaist. Need on inimesed, kellele ei ole vabadussõda mitte õõnes, pateetiline sõnade-tegemine ega seikluste otsimine, vaid kodumaa võõra surve alt vabastamine, et saada jälle peremehiks omal kodumaal ja oma kodus.

Näidendi I pildi tegevus areneb kodusel rahulikus miljöös. Kõneldakse okupatsioonivägede peatamisest lahkmisest. Hiljem saabuvadki teated, et sakslased on lahkunud jättes tee lahti idast pealetungivale venelasele, kes on juba üsna ligi jõudnud. Kõneldakse mehi, kes läheksid enamlastele vastu — kaitsma kodu.

II pildis ollaksegi võitluses. Seisukord on äärmiselt raske. Luurele saadetud noor lipnik satub enamlaste kätte ning pääseb vaid tänu ühele tüdrukule, kes ta hobusega omade juurde toob. Ühtlasi tuleb samal ajal enamlaste poolt üle keegi eestlane-ohvitser, kellelt kuulatakse, et tüdruku isa on mahalastud. Punased tungivad peale ning väikesearvuline, laske- moonata meeskond peab taganema. Kaasa läheb sõdurina ka tüdruk.

III pildis on vaenlane kodumaa piiridest välja löödud ning võitlus jätkub endise ägedusega piiril. Ohvitser, kelle tüdruk päästis, kiindub päästjasse. Ent tüdruk ei vasta ta tundeile, kuna tema isa surm oli tingitud selle mehe päästmisest.

IV. pildis on väeosa puhkusel kusagil mõisas. Ilmub tüdruku peigmees, kes tahab pruudi ära viia. Tüdruk keeldub, kuna talle ei meeldi mees, kes sel ajal, kui teised võitlevad kodu eest, rinde taga haiget mängib. Peigmees pöördub kapteni poole palvega, et viimane ta pruudi koju saadaks, kuid see soov ei leia vastuvõttu, sest kapteni on kiindunud vahvasse tüdrukusse. Ning tüdrukulegi meeldib mehine kapten. Kuid kodumaale on tekkinud uus vaenlane — Landesvehr. Väeosa läheb jällegi tulle, jättes isiklikud huvid ootama paremaid päevi.

V. pildis on kapten käe kaotamise tõttu kodusel ravimisel. Põetajaks on sama tüdruk, kuna tema süü läbi sai kapten haavata. See asjaolu takistab

teda nüüd ka kapteniga abiellumast, kuna kardab, et kapten võiks teda oma õnnetuses samuti süüdistada nagu tema lipniku päästmist oma isa surma põhjuseks pidades, lipnikku süüdistas. Siis saabuvad teated, et lipnik on võitluses langenud ja ühtlasi selgub tüdrukule, et ta vimm lipniku vastu ning hirm kapteniga abiellumise eest on põhjendamatud. Samal ajal saadakse teada, et enamlasiga on vaherahu sõlmitud ja sõda võidetud.

„Võitlejad kodu eest” oma lihtsa lavaseadlusega ja südamlikkude karakteristlikkude kujudega ei sünnita raskusi mängimiseks ühelegi korralikule maalavale.

Ilmub 15. juuniks s. a.

AKÜ näidendid autori- honorarist vabad.

Juhtnööre seltsidele vabastuspalvete esitamiseks.

Vabariigi valitsuse poolt määrati 1935. a. lisa-eelarve korras 5000 krooni maalavadele autorihonoraaride tasumiseks. Sellele summale määrati valitsuse poolt käesoleval aastal veel lisaks kr. 2000. Haridusministeeriumi sellekohasel otsusel võivad väikelavad nimetatud summade arvel saada toetust Autorikaitse Ühingu kaudu nende algupäraste näidendite ettekandmise korral, mis kuuluvad Autorikaitse Ühingu haldusse. Kuna peaagu kõik eesti näitekirjanikud koondunud AKÜ-sse ja nende teosed võetud maalavadele mängimiseks soovitatavate näidendite nimestikku, siis tuleks organisatsioonidel sellekohased sooviavaldused saata AKÜ juhatuse nimele, Tallinn, Postkast 160.

AKÜ vabastab autorihonoraarist neid näidendeid, mis võetud Haridusministeeriumis koostatud soovitatavate näidendite nimestikku ja tulevad ettekandele väikelavadel (väljaarvatud koolid, kaitseliidu üksused, ajutise iseloomuga komiteed ja isamaaliidu osakonnad — keda haridusministeerium autorihonoraaride tasumisest ei vabasta.)

Honoraarist vabastamise sooviavaldused tuleb varustada vastava organisatsiooni esimehe ja sekretäri allkirjadega. (Kaks allkirja sooviavaldusel on para-

**Saata AKÜ-le pärast näidendi
ettekandmist.**

T õ e s t u s.

(Seltsi nimi ja asukoht)

tõestavad käesolevaga, et „.....“ 193..... a. kanti ette

----- näidend

(kuu)

(autori nimi)

(näidendi nimi)

mille kohta esitasime autorihonoraarist vabastamise
sooviavalduse

Esimees:

(koht ja kuupäev)

Sekretär:

**AKÜ kirjastusel möödunud sügisel ilmunud
uued algupärased näidendid on võetud erand-
ditult soovitatavate näidendite nimestikku**

ja neid võivad väikelavad tellida AKÜ näidendite
laost, lähema aja jooksul ettekandmiseks, ilma et tar-
vitseksid vastava palve esitamise korral nende eest
maksta autorihonoraari.

Tellimised tuleb saata aadressil: Autorikaitse
Ühing, Tallinn, postkast 160, ehk telefoniga nr. 456-43.

**Näidendid, mis vabastatud
autorihonoraarist.**

A. Antson:

„Muretute ülemlaul“

(Saaremaa kraavikaevajad“.)

Naljamäng kahes vaatuses. Tegelasi — 12, neist
naistegelasi — 5, meestegelasi — 7.

„Muretute ülemlaul“ käsitab huumoriküllaselt Saa-

remaa kraavikaevajate elu- ja armastusseiklusi. Teose tegevus areneb mõlemas vaatuses vanas heinaküünis. Lavaseadeks ses näidendis võiks olla tavaline talutoa dekoratsioon mööblita ja usteta, mille tõttu „Muretute ülemlaulu” ettekandmine ei valmista vähemaidki raskusi kõige väiksematelgi maalavadel. See on teos mida rahvapärase koomika, hoogsa käsitusviisi ja üle-meeliku ning lõbusa sündmustiku poolest võib kõrvutada O. Lutsu kuulsate ühevaatuslikkude näidendite „Kapsapää” ja „Pärijatega”. „Muretute ülemlaul” kõigile lisaks on omalt põhitoonilt üks optimistlikumaid ja elujaatavamaid näidendeid meie lavakirjanduses. Autor on selles esitand rea energilisi, elujaatavaid mehi ja naisi, kes muretu nalja ja südamliku huumoriga saavad üle keerulisematestki olukordadest ja eluraskustest, kellest enamuse ei idealiseeri ei rikkuse ega kuulsuse petlikku sära vaid lihtsameelsete looduslastena armastavad elu selle tuhandeis võltsimatuis avaldusis, loova ja ülesehitava töö rõõmus, siiras seltsimehelikkuses ning erksas loodusarmastuses.

A. Antsoni uus näidend on haaravaks ülemlauluks võitlevale, muretule, loodust armastavale, eetilisele noorusele.

Kergesti mängitavuse tõttu on see AKÜ uudisteostest sobivamaks näidendiks segaeeskavaga peoõhtuteks, mille ettekandmist võime eriti soovitada kõigile maalavadele.

Kihelkonnal, kus „Muretute ülemlaul” tuli ettekandele, saavutas see enneolemata menu. Näidendi ettekannet saavutas peaagu lakkamatud naeruvalingud ja selle lõpul paljud sealsest publikust tunnistasid, et nad varem pole näinud ühtki sarnast näidendit mis neile oleks valmistand seevõrra rohkesti lõbu ja nalja kui „Muretute ülemlaul”.

Samuti on „Muretute ülemlaulu” ettekanded mujal saavutanud suure edu. Rahkla Lugemis- ja Spordiringi esimees kirjutas AKÜ-le pärast „Muretute ülemlaulu” ettekandmist Rahklas: „Näidend meeldis rahvale üpris väga. Saalis valitses pea alati naer nii, et teksti oli raske kuulata.”

Seni on „Muretute ülemlaulu” kantud ette mõne üksiku kuu jooksul juba üle 200 korra.

A. Antson:

„Tšempionaat“

Naljamäng 5 vaatuses. Autorikaitse Ühingu kirjastus 1935. a.

„Tšempionaadis“ piitsutab autor tabavalt vaimulagedat ja uhkeldavat linnatõusiklust ja paljastab leidlikult ning elavates värvides üheaegselt nii möödunud poliitiliste kombinatsioonide kui ka elukutseliste maadlusvõistluste telgitaguseid, tõmmates mõlemate nähete vahel huvitavaid paralleele.

Näidendis on rohkesti mõjuvaid lavalisi effekte, olukordade koomikat ja rahvapärast nalja. Selle huvitavad tegelaskujud (tõusiklik seltskonnadaam, neegermaadleja, kõmureporter, pettunud poliitikamees j. t.) annavad nii suur- kui ka väikelavade näitlejaile tänu-like ja häid võimalusi huvitavate ja karakteristlikkude kujude loomiseks.

Lavaliselt ülesehituselt on „Tšempionaat“, šabloonil kalduvate algupärandite kõrval tähelepanuvää-rivalt uudne ja pakub oma naljarohke ja efektidest rikkaliku sündmustiku poolest nii näitlejaile kui ka näitejuhtidele edukaks ettekandmiseks eriti rohkesti võimalusi.

„Tšempionaat“ kanti suure menuga ette paar aastat tagasi Draamastuudio teatris Tallinnas, kus see oli hooaja kohta üheks paremaks kassatükiks. Autor on näidendi vahepeal töötanud ümber, nii et see nüüd sobib ettekandmiseks ka väikelavadel.

Teose tegevus areneb esimeses ja teises vaatuses väikekodanlikult möbleeritud toas, kolmandas — lihtsas restoraanikabinetis ja 4-das ning 5-das vaatuses kino garderoobis- ja laval. Tegelasid — 14, neist mehi — 9, naisi — 5.

Väljavõtteid ajalehearvustustest:

„Neljapäeva õhtul oli Draamastuudios esietendusel Aleksander Antsoni viievaatuslik komöödia „Tšempionaat“ mis läks täiesti väljamüüdud majale.

Kogu tüki kandjaks on ministriproua Johanna Metsmaa, kes peab kehastama meie kõrgema seltskonna vaimulagedust, võimuiha ja uhkeldamist... Pr. Mizzi Möller tegi ministriproua Metsmaa osast vaatamisväärse asja. Sellelaadsed osad on pr. Möllerile teretulnud.

Alb. K(ivikas). „Päevaleht“

„Antsoni näidendis on midagi, mis meil tavaliselt puudub. Ma nimetaksin seda ideerikkuseks.

Ja kui meie vaatame lõpuks, et lavaliseltki pakub „Tšempionaat” üsna avaraid võimalusi, siis peame tunnistama, et tükk on väga hea ning moodustab uue versta posti meie näitekirjanduses.

Publikut oli esietendusel palju, aplaus väga elav. Autor kutsuti välja ja talle anti kimp lilli.”

Leo (Soonberg). „Uudisleht”

„Värvi ja lopsakust laialt. Publikut saal pea täis ja aplausi ohtrasti.”

Oskar Kurmiste „Rahva Sõna”.

„Kokkuvõttes peab mainima, et Aleks. Antsoni komöödia väärib vaatamist. Eeldusi läbilöömiseks on. Osk. Lilienthal) „Sõnumid”.

T. Braks:

„Tantsuproffessor“

See kolmevaatuslik külakomöödia 5 mees- ja 2 naistegelasega on kirjutatud peamiselt maa väikelavade nõuete kohaselt. Kuna tegevus sünnib kõigis kolmes vaatuses talu õues, siis ei tekita lavastamisel dekoratiivne ehitus suuremaid raskusi.

Näidend sündmustikult pakub rea huvitavaid ja huumoriküllaseid elupilte külaühiskonnast, mis tervikuna annab omapäraseima lavateose, mis seni maaelu käsitlevas näitekirjanduses nähtud. Rahvapärane keel ja usutavalt nähtud tüübid, keda autor asetab keerulistesse olukordadesse — ja seda lakkamatult heatahtliku nalja saatel — tagavad kõnesolevale külakomöödiatile väikelavadel kahtlemata suure menu.

Maal kolab sageli ringi igasuguseid agente ja tantsuõpetajaid, kes pakuvad rahvale oma „kõrget kunsti”. Üht selletaolist kergatsit näeme „Tantsuproffessoris” tähtsama tegelasena. See on uusimaid tüüpe näitekirjanduses. Siis võlgadesse sattunud talupere mees ta tragi tütreaga, salakaval külakaupmees ja väikselts nohisev sulane, kelle iga liigutust ja sõna saadab lopsakas huumor. Väliseestlane ja nirk-terane teenijatüdruk täiendavad tegelaskonda tööõnnistuse propageerijatena.

„Tantsuproffessor”, kuigi ta ülesehituselt kuulub komöödiade liiki, on kirjutatud õpetlikul ja elujaataval põhiteemil. Selle tükiga tahab autor näidata, et põllumees, ehkki ta põline rikas, ei tohi lasta oma maja-

pidamist laiemale valguda kui jõud kannab. Muidu on oksjonimees kaelas ja naabrite irvitamine peale kauba. Teiseks ei maksa võlaraskustes sipleval peremehel oodata lunastajat mujalt kui ainult oma tööst ja tõsis-telt töömeestelt.

Ka linnaelust unistaja sulane jõuab lõppude-lõpuks veendumusele, et koht, kus asetseb ta eluõnn, on ikkagi emake-maa.

Tegelikku argielu käsitlevaid stseene läbistab al-gusest lõpuni meisterlikult esiletoodud romantiline joon. Kõigil neil Vahmuse talu noortel on töö ja elu-murede kõrval klaarida oma südameasju. Elatakse üle pettumusi ja õnnehetki. Ja et see kõik nii nalja-kalt ning muhelemapanevalt välja kukub, mis sinna pa-rata: selleks ongi „Tantsuproffessor” külakomöödia.

Viimasel ajal on tulnud sageli kuuldavale kaebusi, et maalavadel ei jatku küllaldasel määral nõudeid ra-huldavaid näidendeid. Läbileierdatud ja väärtusetu¹ näitemängukesed ei kõlba võtta ikka jälle mängukavva, nüüd, mil külapubliku kunstiline maitse areneb iga päevaga.

Autorikaitse Ühing eelkirjeldatud näidendit kir-jastades on veendunud, et annab väikelavadele püsiva väärtusega tüki, mis kuulub käesoleva hooaja näite-kirjanduse paremate saavutuste hulka.

Seni „Tantsuproffessorit” mängitud üle 300 korra.

Aug. Mälg:

„Mees merelt“

Näidend 4 vaatuses. Lava: tuba ja õu. Tegelasi: 6 meest ja 4 naist.

August Mälgu uusim näidend „Mees merelt” oli naelaks kutseliste teatrite selle hooaja repertuaaris.

Näidendi sisu kujutab meie ranniku-elu. Vara-kevadise külma ja tormi aetuna peatub jäärisides tead-mata kust tulnud paat. Paadist antakse hädamärku. Kaptan Rand ühes oma tütre peigmehega toob oma elu kaalule pannes ajujääst inimesed — kaks meest, kelledest teine, see „mees merelt” on ju surmalävel. Kaptan Ranna talus ta toibub. Ja kuna kaptan kui ka kapteni tütre peigmees on kaljasega Tallinna-reisul, paraneb merest toodu ja rannamäel asetsevas taluõues areneb päev-päevalt vahekord kuni kaks noort inimest leiavad, et nad on üksteisesse pääsmaatult armunud. Nad pole aga kumbki vabad. Üks on seotud kihlusiu-badusega, teisel oleks sündsuseta võtta nüüd oma elu-

päästjalt pruuti. Ja kaljas saabub Tallinnast tagasi sel pilgul, kui kodurannas on kapteni tütar ja merest päästetud mees jõudnud kindlale kokkuleppele.

Endine peigmees ei mõtlegi loobuda oma pruudist. Kapten ei taha murda oma merekaaslasele ja kaljaseosanikule antud sõna. Ja nii areneb kapteni õuel torm, mille keeristes näeme hulka traagilisi kui ka koomilisi situatsioone, elu oma teravas täiuses ja muutlikkuses. Siin askeldab vana võrgupaikaja Laas, kelle sõnad on kui nõgesed ja kes ise arvab, et „elav sõna on enam väärt, kui surnud sent”. Samal õuel sõelub tuulispasana kuri naabrieit, kelle plaanid tahetakse murda. Kõigi sekka kõneleb oma sõnad ja liigub oma tuute juhil „pääst pisut puudutatud” küla pillimees.

Lõbusad näod katavad sisemist muret ja pinget. Ohjeldatud sõnad plahvatuvad tülideni ja tegudeni. Kapteni tütre „südame tee” viib murdudesse. Kuid lõpuks... Lõpp hää, kõik hää. Tormid vaibuvad ja vana võrgupaikaja taibukuse ja kavalate keerutuste toel on majas taas rahu. Rahu ja õnn. Möödas on tükk suurelained randlaste elu ja võrgupaikajagi pääseb pilguks rohumadele...

„Mees merelt” kohta on arvustuse sõnavõttud kiitavad. Nii kirjutab A. Adson „Päevaleht” nr. 305, 4. XI s. a.: „Mees merelt” on Aug. Mälgu kolmas ülemaaliselt läbi lõõnud lavateos ja osutub rannaelu peegelduseks nii tüüpidele kui miljöölle. Siin on autor tarvitanud rannarahva keelt; selle jumekust, huumorit ning värskusi hoolega kuulatanuna ta osavasti meile esildab seda.”

„Uus Eestis” nr. 48 kirjutab teatriarvustaja Leo Soonberg: „Mees merelt” on läbi ja läbi rahvatükk. — Näidendi vooruseks on voolav ja ladus dialoog ning palju tabavaid, rahvapäraseid väljendusi. Paiguti leidub ka üpris häid situatsioone, nii traagilise kui koomilise alalt. Üldiselt peab tunnistama, et „Mees merelt” end hästi vaadata laseb, nagu juba selle autori varematestki näidenditest näha oleme võinud.”

A. Rahula:

„Randvee ja Mäe“

„Randvee ja Mäe” sündmustik areneb I, II ja IV vaatuses Randvee talu õues, III vaatus — linnas, võorastemajas. Tegelasi 9, neist mehi — 6, naisi — 3.

„Randvee ja Mäe” käsitab kujukalt nüüdisaegseid olusid moodsas ajanõuete kõrgusele arendatud talus, milles huvitava ja pineva dramaatilise konflikti moo-

dustab kahe naabri omavaheline eesti jonn ja jätkuv kiuslikkus. Huvitavad tegelaskujud, südamlük ja rahvapärane käsitusviis ning tugev dramaatiline areng näidendis, lasevad oletada et see saavutab maalavadel menukuse. Näidend on põhitoonilt elujaatav ja lõpeb positiivse leppimisega tülitsevate taluperemeeste vahel, milleks rajavad soodsa olukorra üksteist armastavad noored.

Kuigi „Randvee ja Mäe” on A. Rahula eelmise näidendi „Randvee uus peremees” järg, kuid sellest hoolimata on see sündmustikult täiesti iseseisev teos, mida võivad kanda ette ka need, kes sama autori eelmist näidendit üldse pole nänud. Kuna „Randvee uus peremees” püsis meie maalavadel pikemat aega menuka lööktükina, tohiks ennustada sama ka A. Rahula uue näidendi kohta, mis pealegi eelmisest märgatavalt huvitavam ja kunstiväärtuslikum.

Väljavõte arvustusest.

„Selles teoses väliselt ei särise midagi, — ei löök-lauseid, ei pikantsusi, ei paradokse ega autori oma pealetükkivat vaimurikkust. Kõik kasvab välja seespoolt, elust enesest ja inimestest, kes teoses esinevad. Autor laseb elada oma tegelastel, ta püüab näha, tunda ja mõista neid — ise vahele segamata, ise peale tükkimata. Autor oleks sama hästi võinud valida moodsa, teise voolu, töötamisviisi ja teha seega teose loomine enesele palju kergemaks ja lihtsamaks, aga autor on valinud esimese voolu, raskema tee, ja ka sellel teel omale võetud ülesande rahuldavalt lahendanud. See, elust kibestunud vanade vägikaika vedamine on ehtne, see särasilmsete noorte lepitav vaim samuti usutav ja rahuldaval ettekandel publik ei tarvitse kuulata lektüüri, vaid tunneb ja elab kaasa elavate inimestega. „Meie Maa” nr. 125. 1935. a.

Peale eelpool nimetatud uudisteoste on AKÜ näidendite laenukogus veel järgmised varemilmunud näendid:

Juhan Jaik:

„Esivanemate kuld“

Rahvatükk maaelust 3-es vaatuses. Dekoratsioon kõigis vaatustes üks ja sama — talutuba. Tegelasi — 12, neist naistegelasi — 3, meestegelasi 9. Näidendil on eeldusi suureks eduks maalavadel oma huumorirohkuse ja kergesti mängitavuse tõttu. Kuigi teos ilmus alles hiljuti on seda

maalavadel kantud ette suure eduga juba üle 200 korra ja nõudmine selle näidendi järele AKÜ büroost üha suureneb.

Teos kuulub J. Jaigi toodangus parimate hulka ja selle südamliku huumori rohkus tuletab meelde A. Kivi kuulsat teost „Seitse venda”. Üldiselt J. Jaigi „Esivanemate kuld” on nii ainelt kui ka ainekäsituselt hoopis teisest maailmast kui meie teised seniilmunud näidendid, mõjudes ennekõike oma uususlikkuse ja südamliku huumoriga. Peale selle on J. Jaigi näidendi tegelased autori poolt esitatud eranditult meeldjääva ilmekuse ja karakteristlikkusega. Näidendi sõnastus on rahvapärane ja teos sündmustikult seevõrra huvitav, et selle menu juba ette kindlustatud.

Juhan Jaik:

„Särumeeste rügement“

Kolmepildiline näidend vabadussõjast. Tegevuspaik: 1. pilt — ühes väikelinnas vabadussõja alul, 2. pilt — öö rindel enne suurt päaletungi, 3. pilt — samas kus esimene. Dekoratsioon 1. ja 3. pildis — taamal linnamaja. 2. pildis — ööpimedus.

Näidend on mõeldud ettekandmiseks vabadussõja aastapäeva, maakohtade vabastamise mälestuspäevade ja uue võidupüha pidustuste puhul. Ettekande kestvus 1 t. 15. min., mis jätab peoõhtul aega teisteks ettekaneteks. Pildid on elavad ja meeoleolulised, kajastades tõetruult vabadussõjaaegseid päevi. Sõjalise aine tõttu tegelaskond koosneb rõhuvas enamuses meestest ning koos massi ja rohkete väikeste osade täitjatega on ettekandeks vaja kuni 20 tegelast. Teos ei nõua hääks mängimiseks näitlejalt suuri võimeid, sest kõik osad on kergesti tõlgitsetavad.

Haridusministeerium soovitab omalt poolt „Särumeeste rügementi” kui eriti sobivat näidendit mängimiseks vabaduspäevadel ja võidupüha pidustustel.

H. Raudsepp:

„Isand Maikello sisustab oma raamatukappi“

Raamatuaasta nali ühes vaatuses. Tegevus areneb väikekodanlise sisustusega võõrastetoas. Tegelasi — 11, neist meestegelasi — 4, naistegelasi — 7. Näidendi sündmustik areneb raamatuaasta miljöös.

kuid teos sobib väga hästi ettekandeks paari kärpe korral ka igal muul ajal. Esmakordselt kanti H. Raudsepa uut näidendit ette kultuurnädala puhul Estonias, kus see saavutas suure menu. See on kirjutatud Raudsepale omase sädeleva vaimukusega ja autor erilise ilmekusega selles näidendis käsitab meie töötava keskihi kultuurhuvide ulatust. Näidendi sündmustikus on rohkesti koomilisi olukordi ja see on naljarohke, nagu kõik Raudsepa lavateosed.

Hugo Raudsepa, meie näitekirjanduse suurmeistri ühevaatuslik nali kõlbab eriti segaeeskavadega peoõhtuiks, kuna selle lavastamine ja äraõppimine kerge.

A. Antson:

„Töölise tütar“

Draama 4. pildis. Tegevus areneb esimeses ja kolmandas pildis lihtsalt sisustatud toas, teises pildis — suveöises õues. Kus lava seda ei võimalda, võib lavastaja sellegi pildi viia mõningate väikeste muudatustega toas toimuvaks, kus juures väljast möödivate meeste kõnelus võiks kosta läbi avatud akna. Neljandas pildis sünnib tegevustik arsti korteris.

Tegelasi — 11; neist mehi 9, naised 2. (Peategelasteks 2 naist ja 2 meest, kõigil teistel on väikesed osad).

„Töölise tütre“ kujutatakse kahe venna armastust ühe ja sama naise vastu ja viimase ekslikel oletustel põhjenevat kättemaksu süütule vennale.

Näidendi põnev, üha tõusva dramaatilise haaravusega arenev sündmustik, milles haripunktiks öine lahing tagaotsitava revolutsionääri tabamisega ja selle naise kättemaksu töötava ahastusega, teevad „Töölise tütre“ meie pisut vähese lavalise pinevusega draamade hulgas väljapaistvaks teoseks. Autor on eriti ilmekalt käsitanud näidendi peategelase Ingridi kuju. See on üheks tänuilikumaks ja suuri võimalusi pakkuvamaks osaks meie maalavade naisnäitlejaile.

Näidend on oma kergesti mängitavuse tõttu eriti kohane maalavadele, kus viimaseil aastail ongi tuntud suurt puudust mängimiseks sobivatest draamadest. Meie algupärastest draamadest on „Töölise tütar“ viimaseil aastail mängitud eriti rohkesti.

B. Luide-Kangerman:

„Naabri Mari“

B. Kangermani laulumäng 3 vaatuses, 8 pildis. V. Leemetsa muusika. Tegelasi: 5 meest, 4 naist, külanoori. Lava: 1. pilt mets, kõik teised: aiaesine.

„Naabri Mari“ sisustik käsitab kolme kännujuuri ja kosjalugu ja seiklusi raamistikus, nagu seda nõuab tõeline laulumäng. Tegevustiku hoogsuseks on antud 8 pilti, milline asjaolu loomulikult võimaldab anda tegevustikku mitmes variatsioonis ja rohkem kirevamat situatsioonikoomikat. Ja viimast on „N. Maris“ väga rohkesti. Kandlelööja ja Rosengartenlaube — kaks tänuolikku tüüpi — nii näitleja kui ka publiku seisukohalt. Mehisust, romantikat ja paiguti sentimentaalsust (seda nõuab ju laulumäng eelkõige) on antud viljakal määral. Ja peab ütleva, et helilooja siin on muusika sidunud tekstiga, andes tänulikke meeloodiaid, millised kauaks jäävad kõrvu helisema (meloodiaküllus — jälle üks laulumängu esivoorusi!).

Lavatehniliselt on laulumäng kerge. Kuid autor annab ka lavamärkeis vihjeid selleks, kuivõrt edukalt võiks suuremad lavad selle laulumänguga lüüa läbi. Eeldusi seks annab „N. Mari“ täiel määral.

B. Luide-Kangerman:

„Sulase südameraasuke“

Nali lauludega 2 vaatuses. Tekst: B. Kangerman. Muusika: V. Leemets. Tegelasi: 4 meest, 2 naist. Lava: mõlemas vaatuses taluõu.

„Sulase südameraasuke“ on nali lauludega ja sellise näidenditüübina omab ta vaid ühe eesmärgi: valmistada publikule lõbusa õhtu. Nii ongi autor siin annud rea koomilisi situatsioone, püüdes tekstigagi vaid tabada ainult ja ainult huumorit. On toodud elavais värves esile kaks prototüüpi — peremees ja pops — kes nii suured sõbrad, et igal momendil valmis karvupidi kokku minema. Omapärase elu toob lavale Varesevihitleja, lõbus siidivend ja näpumees, kes nii osavasti oma elus oskab „võtta“, et näitusel auhinna sai (muidugi ise võttis!). Selliste tüüpide toetusel areneb sulasepoisi kosjalugu kuni Südameraasukese saa-

miseni. Kõike seda aga illustreerib hoogne ja läbilööv muusika.

„Sulase südameraasukese“ ettekanne saavutas siin enneolemata kiituse publiku poolt”

— nii atesteerib näidendi ettekannet Peravalla ÜENÜ osakond.

Ed. Nukk:

„Isamaa ilu hoieldes“

Näidend 3. vaatuses Eesti iseseisvuse sünnipäevilt. Tegelasi 12. Neist mehi 9 ja naise 3. Dekoratsioon lihtne, kuna mäng sünnib toas, välja arvatud viimane pilt, milles sündmustik areneb taluõues vabadussõja päevil.

Selles näidendis autor manab elavates värvides taas esile sündmused Eesti sünniajast, mis oli täis võitlusindu, traagikat ja võõraste poolt peale surutud vägivalda. Peategelasena figureerib üks tulisemaid Eesti iseseisvuse eest võitlejaid — advokaat Onda näol, kes on sümboliseks kujuks kogu Eesti rahvast, tundes olevat saabunud aja võõraste ahelate maharaputamiseks. Kuigi „Isamaa ilu hoieldes“ ilmus alles 7. veebruariks, kanti teda vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril ette suure menuga paljudes kohtades. Eriti sobiv on näidend ettekandmiseks võidupühal ja muudel täht- ja aastapäevadel, kaitseliidu poolt korraldatavatel pidustustel jne.

Peale selle laenutab AKÜ järgmiste teiste kirjastuste väljaandel ilmunud ja autorihonoraarist vabastatavate näidendite komplekte:

- A. Kallas: „Patseba Saaremaal”. — Draama 1 v. Tegelasi 3.
- A. Kitzberg: „Kauka Jumal”. — Draama 5 v. Tegel. 11.
- A. Kitzberg: „Tuulte pöörises”. — Draama 5 v. Tegelasi 14.
- A. Kitzberg: „Libahunt”. — Draama 5 v. Tegelasi 8.
- J. Kärner: „Merihärg & Ko”. — Komöödia 3 v. Tegelasi 12.
- O. Luts: „Kapsapää”. — Nali 1 v. Tegelasi 8.
- O. Luts: „Paunvere”. — Lustmäng 3 v. Tegelasi 15.
- O. Luts: „Pärijad”. — Nali 1 v. Tegelasi 7.
- O. Luts: „Skoudid”. — Pilte skoutide laagrist. Tegelasi 11.
- O. Luts: „Laul õnnest”. — Draama 3 v. Tegelasi 9.
- M. Metsanurk: „Vagade elu”. — Näidend 3 v. Tegelasi 13.

- A. Taar: „Emake maamuld”. — Näidend 3 v. Tege-
lasi 13.
H. Raudsepp: „Mikumärdi”. — Komöödia 5 v. Tegel. 12.
H. Raudsepp: „Vedelvorst”. — Komöödia 4 v. Tege-
lasi 7.
H. Raudsepp: „Roosad prillid”. Komöödia 3 v.

Teised AKÜ laenukogusse kuuluvad näidendid:

**Peale selle laenutab AKÜ järgmiseid
näidendeid:**

B. Luide-Kangerman:

„Need, kes vabastasid kodumaa“

Draama vabadusvõitluse päevilt 2 vaat. lauludega.
Tegelasi — 6; 5 m. 1 n. Lava: talutuba.
Teine parandatud ja täiendatud trükk näidendist „Mil-
lest kaebasid kahurid”.

Selle näidendi 1. trükki on lavastand kaugelt üle
300 näitelava Eestis. See edu on tiivustand autorit re-
digeerima näidendi 2. trüki jaoks. Uuel kujul on näi-
dend palju juure võitnud. Päämiselt on sisus tehtud
põhilisi muudatusi, teiseks on tekst varustatud laulu-
dega. Sügav traagika ja lavaliselt põnevad situatsioonid
on selle draama edu pandiks ka tulevikus.

Agapetus:

„Patuoinas“

Farss 3. vaatuses. Tegevus sünnib kaubamaja
„Sampo” kontoris ja koridoris. Tegelasi 7, neist mees-
tegelasi — 4, naistegelasi — 3.

Soomes on „Patuoinas” olnud 10 viimase aasta kohta
kõige menukamaks näidendiks,
mida mängitud seal juba üle 400 korra.

Eestis on seda teost kantud ette suure eduga
„Estonias” kui ka väikelavadel.

B. Luide-Kangerman:

„Kodukased“

Rahvatükk 2 vaat. lauludega. Tegelased: Priidik Kivistik, Ojasalu peremees, August, ta poeg, linnahärra. Linda, kasutütar. Leena, teenija Ojasalus. Jaan, ta poeg. Milkk, sulane. Näärits, kaubitseja.

„Elutee on rängalt pikk, ilmaelu imelik!“ — nii laulab Ojasalu mõttetark sulane. Ja selle imeliku, mitmepalgelise elu väike episoodike sünnib Ojasalu õuel, kodukaskede all. Vana elutark peremees, kes tahab oma suguvõsa verd tunda tuksumas oma põldudele, peab valima oma poja, põlise linnasaksa ja sulase vahel. Võidab õiglus, elurõõm ja noorus.

See on näidend neile, keda ei rahulda üksi rõkav nali, vaid ka eluline meeolupilt. Näidendi kaks ilusat meloodiat juba ise võidavad publiku.

B. Luide-Kangerman:

„Rõõm ei millestki“

Lõbusasisuline komöödia 4 vaatuses. Tegelasi 5 meest ja 3 naist. Lava 1. v. kohtutuba, teistel elutuba.

B. Luide-Kangerman:

„All aias“

Draama 4. vaatuses. Aiadekoratsioon. Tegelased: Praostiproua — lesk, Eveliin — ta tütar, Enne — väimees, Andrus — sulane, Marie — teenija, Epp — külanaine.

**Autorihonoraarist vabastatud
lastenäidendid.**

Meil on seni olnud suur puudus koolidele ja maalavadele sobivaist rahvapärasteist ja kunstiväärtuslikkudest lastenäidenditest. Selle puuduse kõrvaldamisele on asunud Autorikaitse Ühing, kelle kirjastusel ilmunud hulk uusi lastenäidendeid ja kes edaspidi järjekindlalt kavatseb neid anda välja.

Autorikaitse Ühingu lastenäidendite seerias on autorihonoraarist vabastatud järgmised lastenäidendid:

Juhan Jaik:

„Ahvima“

Lastenäidend kahes vaatuses.

Selle uue lastenäidendi nimi laseb oletada, nagu sünniks teose tegevus fantastilisena kaugel lõunamaal. Kuid otse vastuoksa, näidendi sündmustik areneb talu vähenõudlikus ümbruses ja sisu poolest on teos otse tervitatav oma reaalsusega. Pole selles printse ega kuningaid või muud sellesarnast, mis lastenäidendites kujunenud tavaliseks šablooniks. „Ahvimaas“ on ilmekalt, kunstiväärtuslikult ja usutavalt kujutatud energiliste poiste seiklushimu, igatsust pikale rännakule ahvide maale, mis küll jääb teostamata, kuid mille ümber keerleb kirju ja õige lavaline tegevus. Tundub, et meie lastenäitekirjandus „Ahvimaaga“ on rikastunud omapärase ja värske teosega.

Tegelasi näidendis üldse 10, neist 8 mees- ja 2 nais- tegelast. Tegevus areneb talu mahajäetud elumajas. Lihtsa dekoratsiooni tõttu maalavadele ja koolidele mängimiseks eriti sobiv.

Ed. Nukk:

„Kullavangid“

Lastenäidend kahes vaatuses.

Käesoleva lastenäidendi kirjutamisel on autor valinud oma juhtlauseks: „Õnn — see ei peitu ei kullakülluses ega ka heas äraelamises, vaid meie südamete puhtuses ja ausa, loova töö võitlusrõõmus.“

Tegelasi näidendis üldse kuus — neist kolm mees- ja kolm naistegelast. Mõlemad vaatused hargnevad väikesel metsalagendikul. Võrreldes Nuki „Kullavange“ ta suure menu osaliseks saanud „Liisi hoiukarbi saladusega“, võib kindlasti väita, et „Kullavangid“ on lavaliselt kui ka sisult palju elavam ja õnnestunum. Kuna ta ei sea üles ka suuri lavatehnilisi nõudeid, võib näidendit julgesti soovitada kõigile koolidele kui põnevat lavatükki,

milles ei puudu huvitavaid seiklusi, laule ja tantsugi, mis teevad näidendi algusest lõpuni elavaks.

O. Sassi:

„Armastus võidab“

Lastenäidend 2 pildis.

Teose tegevus areneb väikesel lagendikul kaaskus. Tegelasi 12, neist poisse 5, tütarlapsi 7.

Olga Sassi uudisteos on ettekandmiseks eriti sobiv koolide kevadpidudel,

kuna selle sündmustik käsitleb koolist vabanevate õpilaste rõõmsid-muresid ja tegevustiku ajaks nelipühi laupäev. Näidend on sündmustikult väga elav ning kirjutatud suure südamlikkuse ja soojusega.

See on päikesepaisteline, positiivselt elujaatav teos, mille tegelaskujud ilmekalt karakteristlikud ja huvitavad. Sobib ettekandmiseks ka emadepäeval.

A. Rahula:

„Mägede lapsed“

Lastenäidend 2 vaatuses.

Tegevustik sünnib talutoas. Tegelasi 7—8.

„Mägede lapsed“ on kirjutatud eriti emadepäevaks ja jõuluks, kuid sobib ettekandmiseks ka igal muul ajal. Teoses on põhimotiiviks lapselikult siiras ja ennastohverdav emaarmastus. Peategelasi ainult 3. Autor on neist kahte ema sünnipäevaks valmistuvat õekest kujutanud suure meisterlikkuse ja elulise kujukusega. Kõigi ülalnimetatud teoste autorid kuuluvad meie populaarsemate lastekirjanikkude ridadesse, kellelt varemilmunud näidendid leidnud elavat ja tunnustavat vastuvõttu, mille tõttu ka ülalnimetatud näidenditele võib ennustada suurt menu.

Autorikaitse Ühing laenutab nimetatud näidendeid koolidele mängimiseks eriti soodsail tingimustel.

Kõik eelpoolnimetatud lastenäidendid on autori-honoraarist vabastatud maaseltsidele.

Peale selle laenutab AKÜ järgmiseid näidendeid:

Ed Nukk:

„Merikolli kohtumõist“

Kolmevaatuslik lastenäidend, milles leidub rohkesti muusikat, laulu ja tantsu. Ka näidendi sündmustik on vaheldusrikas ja põnev. Kuna seegi Nuki las-

tenäidend ei sea üles just eriti suuri dekoratiivseid nõudeid, on ta sobiv ettekandmiseks ka kooli- ja teistel väikelavadel, kus lavatehnilised võimalused piiratud.

Sisult on „Merikolli kohtumõist” positiivse tendentsiga. Näidendis leidub rööbiti realismi ja fantaasiat.

Ed. Nukk:

„Pille ja Paul“

Jõulunäidend lastele 2. vaat. laulude ja tantsuga.

B. Luide-Kangerman:

„Mikk saab jõuluks nohu“

Jõulunäidend lastele laulude ja tantsuga.

Operetid :

Arnold Sepp ja Priit Ardna:

„Tütarlaps kodumaata“

on eesti algupärane operett, mis läks „Estonias” haruldase menuga. Oli repertuaaris kaks hooaega ja mängiti kokku 33 korda. Tekst: Arnold Sepp, muusika: Priit Ardna. Praegu on teos juba tõlgitud soome keelde ja tuleb tuleval hooajal Soomes lavale. Operetti saab leidlikum lavastaja ümbertöötatult kasutada ka pisematel maalavadel, kus ongi juba lavastatud „Tütarlaps kodumaata”.

„Igavene legend“

Teine eesti algupärane operett, mille menu polnud vähem kui „Tütarlapsel kodumaata”. Tekst: Arnold Sepp, muusika Priit Ardna. Operett on eriti sisukas ning erineb selles suhtes täiesti tavalistest kergetest operetikestest. Ka seda operetti saab leidlikum lavastaja ümbertöötatult paigutada pisematele lavadele.

Operett läks suure eduga „Estonias” ja „Ugalas”, tulevasel hooajal on ta võetud mitme meie teatri repertuaari. „Vanemuise” lavastaja A. Mering on pidanud autoriga läbirääkimisi, et viimane teeks operetti „Vanemuise” tarvis veel mõningaid lisandusi. Ka soomlased on huvitatud sellest teosest.

Nõudke tutvumiseks emplare! AKÜ
 saadab neid teile tasuta, ainult post-
 tikulukuks minevate postmarkide eest.

Näidendite laenamise tingimused.

Kõik näidendid saadaval Autorikaitse Ühingu-
 Tallinnas, Kunstihoones (Vabadusplatsil) tuba 8-c—
 Postkast 160. Telefon 456-43. Posti jooks. arve 152.

	Eks. hind	Eks. h. tutv.	Kauts.	Honoraar	Tarvit. tasu
Esivanemate kuld	Kr. 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Isand Maikello	„ 1.—	1.50	3.—	3.—	2.—
Patuoinas	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Naabri Mari	„ 2.—	3.—	6.—	7.—	2.—
Sulase südamer.	„ 1.—	1.50	4.—	4.—	2.—
Tütarl. kodumaata	„ 3.—	5.—	30.—	10.—	15.—
Merikolli kohtum.	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Mikk saab nohu	„ 1.—	1.50	3.—	3.—	2.—
Pille ja Paul	„ 1.—	2.—	1.50	2.50	1.—
Särumeeste rügement	„ 2.—	2.50	3.—	3.—	3.—
Töölise tütar	„ 1.—	2.—	3.—	5.—	2.—
Tšempionaat	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Muretute ülemlaul	„ 2.—	2.—	5.—	4.—	2.—
Ahvimaa	„ 1.—	1.50	3.—	3.—	2.—
Kuflavangid	„ 1.—	1.50	3.—	3.—	2.—
Armastus võidab	„ 1.—	1.50	3.—	3.—	2.—
Mees merelt	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Tantsuproffessor	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Rõõm ei millestki	„ 2.—	2.50	3.—	4.—	2.—
All aias	„ 2.—	2.50	3.—	5.—	2.—
Kodukased	„ 1.—	2.—	3.—	4.—	2.—
Need kes vabastasid kodumaa	„ 1.—	2.—	3.—	4.—	2.—
Viimne Mühlheim	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Valga langes	„ 1.50	2.50	3.—	5.—	3.—
Laternasüütaja tütar	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Tiiu talutütrekene	„ 1.—	2.—	3.—	3.—	1.—
Parun süütepommiga	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Võsavennad	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Metsavahi tütar	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Päikese poole	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Võitlejad kodu eest	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Ihnur	„ 2.—	3.—	5.—	5.—	3.—
Patseba Saaremaal	„ 1.—	2.—	3.—	3.—	1.—

	Eks. hind	Eks. h. tutv.	Kauts.	Honorar	Tarvit. tasu
Kauka Jumal	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	2.—
Tuulte pöörises	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Libahunt	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Merihärg & Ko	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Kapsapää	„ 1.—	2.—	2.—	3.—	2.—
Pärijad	„ 1.—	2.—	2.—	3.—	2.—
Paunvere	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Skoudid	„ 1.—	2.—	3.—	3.—	1.—
Laul õnnest	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Vagade elu	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	2.—
Emake maamuld	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	2.—
Mikumärdi	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Vedelvorst	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Roosad prillid	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Ameerika Kristus	„ 2.—	3.—	3.—	5.—	3.—
Koduhani	„ 1.—	2.—	2.—	3.—	1.—

AKÜ näidendite laenukogu tingimused.

1. AKÜ näidendite laenukogu laenutab oma liikmete-näitekirjanike näidendeid seltsidele kautsjoni vastu. Korralikke tasujaid vabastatakse üldse kautsjonist.

2. Kautsjon on kaheksugune: alatine ja ühekordne

3. Alatine kautsjon on 15 krooni. Selle sissemaksjad võivad AKÜ näidendite laenukogust tutvumiseks saada kuni 5 näidendi üksikeksemplari ja ühe mängukomplekti korraga tarvitamiseks.

4. Ajutine kautsjon on 1—5 kr.

5. Peale kautsjoni tuleb komplekti tellijail tasuda laenatavate näidendite tarvitamistasu, autorihonorar ja posti saatekulu.

6. Tarvitamise aeg: tutvumiseks kuni 10 päeva, mängimiseks kuni 2 kuud. Raamatud tuleb saata tagasi tähtajaks.

7. Tutvumiseks AKÜ N.L. saadab raamatud lihtsaatena, lisades juure arve saadetud raamatute suhtes. Kui arvel märgitud tähtajaks raamatud ei ole saadetud tagasi, loeb AKÜ N. L. nad tellijale müüduks ja kasseerib arve alusel tavalises korras summa sisse.

8. Tutvumiseks tellitud raamatute tagasisaatmisel tuleb tellijal lisada ligi postikuludeks 10 senti postmarkides iga saadetud raamatu kohta ja ühtlasi

teatada selle saatelehe number, millega tutvumiseks-
semplaar ehk näidendite komplekt saadud.

9. Näidendi komplekti saadab AKÜ N. L. välja
luna teel või summa ettetasumisel lihtsaadetisena. Lu-
na moodustab: raamatute tarvitamise tasu, kautsjon,
autori honoraar ja saatekulu.

10. Kaotsiläinud või rikutud eksemplari eest
AKÜ N. L. kasseerib tellijalt sisse raamatu täisväärtuse.

11. AKÜ N. Laenukogusse kuuluvaid näidendeid
edasi laenata ega müüa ei tohi.

12. Tutvumiseksemplari järele osade väljakirju-
tamine on keelatud.

13. Neil, kes tutvumisega seoses ei telli tühtki
näidendit, tuleb maksta peale postikulu veel 10 senti
iga lugemiseks tellitud raamatu eest.

**Tellige näidendeid AKÜ laenukogust! Uudisteoste poo-
lest rikkalikum valik. Soosaimad laenuitingimused.
Aadress: Autorikaitse Ühing Tallinn, postkast 160,
tel. 456-43.**

Honoraarist vabastatavate näidendite nimestik.

AKÜ haldusse kuuluvaist teoseist on võetud Ha-
riduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt soovitatavate näi-
dendite nimestikku järgmised lavateosed, mille autori-
honoraarist vabastamise asjus sooviavaldused tuleb
esitada Autorikaitse Ühingule, Tallinn, Postkast 160.

Adson, A. — Iluduskuninganna. Komöödia 3 v.

Neli kuningat. Vaatemäng XIV s-st. 4 v.

Toomapäev. Draama 5 v.

Aitsam, Mihk. — Salmisto. Näid. 1905. a. rev. päevilt.

Anto, Heino — Kui torm vaikib. Draama 3 v.

Merepojad. Näid. 5 pildis.

Antson, A. — Töölise tütar. Draama 4 pildis.

Tšempionaat.

Muretute ülemlaul.

Braks, T. — Tantsuproffessor.

Hindrey, K. A. — Raidaru kirikumõis. Näid. 3 v.

Jaik, Juhan — Esivanemate kuld. Rahvatükk 3 v.
Särumeeste rügement. Näid. 3 pildis.

Ahvimaa.

Kallas, Aino — Patseba Saaremaal. Draama 1 v.

Mare ja ta poeg. 3 v. näidend.

Kangerman, B. — Naabri Mari.

Sulase südameraasuke.

- Kitzberg, August — Kosjasõit. Laulumäng 4 v.
 Püve talus. Külapilt 5 v.
 Kauka jumal. Rahvatükk 5 v.
 Tuulte pöörises. Draama 5 v.
 Libahunt. Draama 5 v.
 Laurits.
 Neetud talu. Komöödia 4 v.
 Pila-Petri testament. Naljämäng 2 v.
 Punga-Mart ja Uba-Kaarel. Vaatemäng 5 v.
 Vana vanaga — noor noorega. Naljämäng 1 v.
 Kärner, Jaan — Merihärg & Ko ajab Venemaaga äri.
 Komöödia 3 v.
 Ainus idealist. Komöödia 3 v.
 Luts, Oskar — Tootsi lood. 5 pilti elust.
 Arusaamatu lugu. Nali 1 v.
 Kalevi kojutulek. Naljämäng 1 v.
 Kapsapää. Naljämäng 1 v.
 Laul õnnest. Draama 3 v.
 Paunvere. Lustmäng 3 v.
 Pärijad. Naljämäng 1 v.
 Ärimehed. Pilkenali 1 v.
 Ülemiste vanake. Muinasjutul. näid. 1 v.
 Nukitsamees. Lastenäidend 3 v.
 Metsanurk, M. — Haljal oksal.
 Mässuvaim ehk Agulirahvas läheb ajalukku.
 Mäng 3 v.
 Talupoja poeg. Näidend 3 v.
 Vagade elu. Näid. 3 v.
 Uues korteris. Naljämäng.
 Mälk, August — Mees merelt.
 Mändmets, J. — Ema. Kurbmäng 4 v.
 Mikk Kivi. Näid. 4 v.
 Nukk, E. — Isamaa ilu hoieldes.
 Kullavangid.
 Rahula, A. Randvee ja Mäe.
 Mägede lapsed.
 Raudsepp, Hugo — Demobiliseeritud perekonnaisa.
 Komöödia 3 v.
 Mikumärdi. Komöödia 5 v.
 Põrunud aru õnnistus. Komöödia 3 v.
 Salongis ja kongis. Komöödia 3 v.
 Vedelvorst. Komöödia 4 v.
 Ameerika Kristus. Komöödia 4 v.
 Kikerpilli linnapead. Komöödia 3 v.
 Sinimandria. Komöödia 15 pildis.
 Isand Maikello.
 Roosad prillid. Komöödia 3 v.
 Püha Miikaeli selja taga. Naljämäng 3 v.

- Rutoff, Kristjan — Kivi. Draama 3 v.
 Väimehed. Komöödia 3 v.
 Vastu vett. Vaatemäng 4 v.
- Sass, O. — Armastus võidab.
- Tamman, A. — A. Särev — Vidriku parun. Rahva-
 tükk 3 v.
 Koidikul. Näitelaval. skits 3 v.
- Tammsaare, A. H. — A. Särev — Vargamäe.
 Vanad ja noored.
- Vilde, E. — A. Särev — Mäeküla piimamees. Rahva-
 tükk 3 v.
 Side. Draama 4 v.
 Pisuhänd. Naljämäng 5 v.
 Tabamata ime. Näidend 3 v.
- Visnapuu, H. — Meie küla poisid. Rahvatükk 3 v.

Autoriõiguste kaitse korraldamisest Eestis.

Kõikide kultuurriikide seadusandlus näeb ette autoriõiguste kaitset. Selle seaduse mõte üldjoontes ja kokkuvõtlikult on: looming on autori isiklik omandus ja seda ei tohi keegi autorilt nõusolekut küsimata kasutada töönduslikuks ja äriliseks otstarbeks ega ette kanda avalikkudel maksulistel (nii otseselt kui kaudselt maksulistel) pidudel, kontsertidel jne. Avaliku ettekande loa saamiseks tuleb pöörata autorite voliniku Autorikaitse Ühingu poole, kes autorite nimel teatud tasu eest selle loa välja annab. Autorite poolt on üksikasjaliselt välja töötatud vastavad autoritasude normid. Nende põhjal tuleb maaseltsil tasuda ühe laulu ettekandmise eest (linnas kõik normid 50% kallimad) 50—1.50 senti (viimasel juhul suuremad teosed käsikirjas) puhkpilliorkestri pala eest 25—50 senti jne. Kirjandusteoseilt: luuletuselt 25—50 senti, novellilt 50 senti, romaanikatkest 50 senti, följetonilt 25 senti, poeemilt 50 senti jne.

Kuna üksikpalade eest maksmine seltsidele tihti majanduslikult on raske ja tülikas, võimaldab AKÜ seltsidel heli- ja kirjandusteoseid ettekanda n. n. paušaal või üldtasu eest. Selleks sõlmib selts AKÜ-ga paušaal-lepingu, mille järele tasub ühinguile teatud summa aastas (keskmine tasusumma — olenevalt

seltsi suurusest ja asukohast — 3—5 krooni aastas). Selle summa eest võib piiramata arvul ja erilist ettekande-luba küsimata kanda ette kõiki AKÜ haldusse kuuluvaid eesti kui ka välismaa autorite helitöid ja kirjandusteoseid (väljaarvatud näidendid, mis kuuluvad eritasu alla).

Selline maksmise moodus tuleb seltsidele võrratult odavam kui iga üksik-pala eest tasumine ja seda võimalust on kasutanud senini meil juba ligi 500 organisatsiooni. Seepärast, et lahendada küsimus otstarbekohaselt

astuge AKÜ-ga paušaal-leppe vahekorda.

Teadustage viibimata AKÜ-le (Tallinn, Postkast, 160. AKÜ büroo, Kunstihoone) soov leppevahekorda astumiseks. AKÜ saadab Teile lepingukavandi, kahes eksemplaris, millised alla kirjutate ja ühe AKÜ-le ühes vastava tasuga ära saadate. AKÜ saadab Teile sellepääle kviitungi, millise saamisega Teil on ülalnimetatud ettekande õigus ning selts on ühtlasi tänuväärsetelt täitnud oma kohustuse ja austuse autori vastu.

Juhtides käesolevaga tähelepanu paušaal-lepingu sõlmimise kasulikkusele ja ka praktilisusele, (lisaks muile soodustusile lepinguosaline saab osta AKÜ noodikogust noote 50%-lise hinnaalandusega!), tuleb arvestada ka seda, et kuna Autorikaitse Ühing järjekindlalt saab teateid kõigi pidude, kontsertide ja kirjandusõhtute kohta, mis Eestis korraldatakse, ei jää nüüdsest peale Autorikaitse Ühingu eest varjule ühegi teose ilma loata ettekanne.

Ühtlasi kasseerib AKÜ neilt, kes autoritasu maksmisest püüavad mööda hiilida, kõik ettekandetasud 50% suuremana, sellele lisaks langevad kõik nõudmistega seoses tekkinud kulud tarvitajale. Seepärast

ärge viivitagu ükski selts astumast AKÜ-ga paušaal-leppe vahekorda!

Uusi laule segakoorile.

AKÜ noodikogu on rikkaim uudispalade rohkuselt. Senini on kirjastatud kaks seeriat, neist esimene sisaldab 10, teine 12 laulu. Laulude valikul on peetud silmas nii kunstilist väärtust, kui — ja eriti just! — seda, et laulud tehniliselt oleksid jõukohased väiksematelegi kooridele. Nagu nähtub allpool toodud hindade nimestikust, ei taotle AKÜ nootide kirjastamisega kassasaamise eesmärke. Vastupidi — ta päris teadlikult lä-

heb siin vastu defitsiidile, pidades silmas kaht eesmärki: pakkuda eesti heliloojate toodangut tarvita-jaile otseselt ja vahenditult, luua seega au-
torite omakirjastust ja — teha noodid hin-
nalt niivõrd kättesaadavaks, et nende edespidine pal-
jundamine „kodusel” teel muutub mõttetuks. Neil as-
jaoludel AKÜ noodikogu müüb noote ainult komplekti-
dena alammääraga 15 eksemplari. (Üksikeksemp-
plare ei müüda!)

I seeria.

Nr. 1 ja Nr. 2 A. Läte tuntud ja paljulauldavad
„Ilus isamaa” ja „Malemäng” — 2 leheküljeline noot.

Nr. 3 — 2 lhk. K. A. Hermani „Laul Munamäel”.

Nr. 4 ja Nr. 5 K. Tärnpu tundelaulud „Kyrie” ja
„Lahkumise laul” — 4 lehekülge.

Nr. 6 V. Leemetsa hoogne ja tujuküllane „Tant-
sulaul” — 4 lehekülge. Läbilööndu pala.

Nr. 7 — 4 lhk. A. Aava „Me oleme põhjamaa lap-
sed”. Väga levinev ja nõuetav laul, auhinnatud E.
Lauljate Liidu laulude võistlusel.

Nr. 8 K. Tärnpu „Iielju, heffa tuulekene” —
2 lhk. Tundelaul.

Nr. 9. R. Pätsu hoogne humoresk „Pulmalaul”
— 2 lhk.

Nr. 10 T. Vettiku „See põhjamaa päikese
kullast” — 4 lhk. Tundeküllane isamaalaul.

II seeria.

Nr. 11 M. Saar „Pilvele” — 2 lhk. Tundelaul.

Nr. 12 A. Vedro „Helise ilma” — 4 lhk. Meis-
terlikult käsitatud rahvaviisil rajanev kooripala.

Nr. 13 ja Nr. 14 A. Karafin „Ühte laulu tahaks
laulda” ja Joh. Jürgenson „Ei saa” — 4 lhk. Mõlemad
laulud sobivad isamaalikel pidustustel.

Nr. 15 ja Nr. 16 T. Vettik „Pulmapillid” ja V.
Leemets „Hommik koitnud, Eesti pojad” — 4 lhk.
Esimene neist humoresk selle sõna täies mõistes, teine
hümnimeeleoluline isamaalaul.

Nr. 17 A. Karafin „Antti, ärtu armsakene” —
4 lhk. Tujuküllane, elav huumorirohke kooripala, mis
võimaldab efektset ja nüansirikast ettekannet.

Nr. 18. A. Kapp „Laul Eestile” — 4 lhk. Pa-
teetilisel jõuline isamaalaul, kohati religiooslikkuseni
küündiv. Väarikas ja kaalukas lisand meie koorilitera-
tuurile.

Nr. 19 V. Leemets „Mind üksinda jätke...” — 4 lhk. Meeleolurikas kooripala.

Nr. 20 A. Vedro „Humoresk” — 4 lhk. Toob väikese Antsu „komplitseeritud” läbielamusi uute kirjude pükste saamisel. Teos illustreerib neid meeleolulisi varjundeid leidlikult.

Nr. 21 M. Saar „Tütre tänu emale” — 3 lhk. Saarele omase meisterlikkusega kirjutatud rahvaviisi ainestikul põhjenev õrnameeleoluline laul.

Nr. 22 E. Aav „Las kasvame” — 4 lhk. Jõuliselt haarav meeleolupala.

Peale ülaltoodud laulude AKÜ noodikogus on müügil veel:

Joh. Jürgenson „Vaimulikud segakoori laulud”. Kogu sisaldab 12 vaimulikku laulu mitmesuguste kiriklike pühade jaoks. Tallinna Kaarli Lauluseltsi kirjastus. 38 lehekülge, hind —.45 kr.

Joh. Jürgenson „Rukkirääk”. Hoogne kooripala sega- ja naiskoorile klaveri saatel. Autori kirjastus, 10 lehekülge. Hind: koori osa à 15 snt., klaveri osa 1.50 kr.

V. Leemets „Võõrsil”. Väliseestlasile pühendatud heliteos segakoorile. Välis-Eesti Ühingu kirjastus. 5 lehekülge, hind 15 senti eksemplar.

Nootide hinnad.

I seeria, 10 laulu:

	Paush. lepingu osalistele		Võõrastele	
	Üksik eksempl. senti	Komplekt 15 eks. senti	Üksik eksempl. senti	Komplekt 15 eks. senti
Nr. 1. A. Läte „Ilus isamaa”.	3	45	6	90
Nr. 2. A. Läte „Malemäng”.				
Nr. 3. K. A. Hermann „Laul Munamäel”.	3	45	6	90
Nr. 4. K. Tüرنpu „Kyrie”.	6	90	10	150
Nr. 5. K. Tüرنpu „Lahkumise laul”.				
Nr. 6. V. Leemets „Tantsu laul”.	6	90	10	150

	Pausi lepingu osalistele		Võõrastele	
	Üksik eksempl. senti	Komplekt 15 eks. senti	Üksik eksempl. senti	Komplekt 15 eks. senti
Nr. 7. E. Aav „Me oleme põhjamaa lapsed”				
Nr. 8. K. Türrpu „Helju hella tuulekene”	6	90	10	150
Nr. 9. R. Päts „Pulma laul”.	3	45	6	90
Nr. 10. T. Vettik „Su põhjamaa päikese kullast”.	3	45	6	90

II seeria, 12 laulu

Nr. 11. M. Saar „Pilvele”	3	45	6	90
Nr. 12. A. Vedro „Helise ilma”.	6	90	10	150
Nr. 13. A. Karafin „Ühte laulu tahaks laulda”.	6	90	10	150
Nr. 14. J. Jürgenson „Ei saa”.				
Nr. 15. T. Vettik „Pulmapillid”.				
Nr. 16. V. Leemets „Hommik koitnud, Eesti pojad”.	6	90	10	150
Nr. 17. A. Karafin „Antti, ärtu armsakene”	6	90	10	150
Nr. 18. A. Kapp „Laul Eestile”.	6	90	10	150
Nr. 19. V. Leemets „Mind üksinda jätke...”	6	90	10	150
Nr. 20. A. Vedro „Humoresk”.	6	90	10	150
Nr. 21. M. Saar „Tütretänu emale”.	6	90	10	150
Nr. 22. E. Aav „Las kasvame”.	6	90	10	150

Nootide tellimisel tuleb raha ühes saatekuluga ette ära saata. Saatekulu: 15 kahe-leheküljelist nooti (100 gr.) — 2 senti. Järgnevalt iga 50 gr. eest 1 sent.

Mida ütlevad need hinnad?

Eks seda, et AKÜ kirjastusel ilmunud laulude „Kodune” paljundamine kaotab igasuguse mõtte.

Pausaal lepingu osaline saab 90 senti eest 15 neljaleheküljelist eksemplari puhtas ja eeskujulikus väljaandes. Et sama nooti shapirograafilisel või muul teel paljundada, kulub ligikaudu 2—3 päeva. Selle juures niisugusel kujul „trükitud” eksemplarid selguse ja loetavuse suhtes ei saa võistelda AKÜ poolt hääl paberil ja selgel kirjal toodud väljaannetega.

AKÜ püüe ja deviis on: igal kooriliikmel oma noot! Ainult niisugusel kujul võib meie koorilaulu kultuur õiget rada sammuda ning laulude äraõppimine muutub ühtlasi noodilugemise äraõppimiseks.

Neil asjaoludel AKÜ noodikogu müübki — peetagu seda silmas! ainult komplektidena, alates 15 eksemplarist.

Laulukoorid! Kasutage seda soodsat võimalust.

AKÜ laost võib tellida hooaja huvitavamat luuletuskogu

EDUARD VISNAPUU „ÖÖ JA PÄEV”,

hind Kr. 2.40.
